

BITKA ZA MARIBOR

DRUGA MARIBORSKA VSTAJA IN NASTAJAJOČI SUBJEKT RADIKALNE DRUŽBENE TRANSFORMACIJE

V ponedeljek, 26. novembra 2012, sem se udeležil druge mariborske vstaje kot vstajniški poročevalec in aktivistični raziskovalec. Moj namen je bil razumeti politični potencial vstajniškega dogajanja v Mariboru. Razumeti gradnike kontraoblasti, ki bi osvobodila prizadevanje generacije, ki je popolnoma zablokirana zaradi korupcije kapitala in političnega razreda. Pripravljen sem bil tako rekoč na vse, saj je bilo vnaprej jasno, da bo v Mariboru eskaliral konflikt. Vstaja se hrani iz eskalacije konflikta in prav zato se razlikuje od civilno-družbenih manifestacij, ki imajo kot opozorjanje na nepravilnosti večinoma učinek legitimacije obstoječega družbenega in političnega reda. Po drugi strani je del protivstajniških strategij oblasti tako rekoč praviloma eskalacija konflikta. Temeljni namen protivstajništva je zmanjšati možnosti delovanja na impotentno nenasilje ali samomorilsko nasilje. Zato je po ponedeljkovih dogodkih v Mariboru ključno razumeti, s kakšnim vstajništvom in protivstajništvom imamo opraviti in kako se lahko vstajniško delovanje izogne pasti binarnega nasprotja nasilje – nenasilje.

Na Trg svobode sem prišel malo po začetku druge mariborske vstaje. Takoj sem opazil, da je manifestacija mrežna, brez središča.

Ljudje so se zbirali okrog manjšega megafona na enem koncu, okrog goreče lutke župana Kanglerja na drugem, okrog dimnih bakel na tretjem ipd. Demonstracija je bila strukturirana po afinitetnih skupinah, ki bodo šele na podlagi skupnih izkušenj proizvedle konsenz glede načina delovanja. Medtem ko so na različnih koncih trga zagorele bakle, je manjša skupina v tem početju videla nasilje, ki nima kaj početi na demonstraciji. Na njihove pozive po megafonu so številni odgovarjali z vzkliki, da se nenasilno nič ne da narediti, da bo treba Kanglerja in preostalo skorumpirano politično kasto fizično odnesti iz palač oblasti. Stopim do skupine mlajših deklet in fantov in skušam dobiti njihove izjave za streaming. Opozorijo me, da ne želijo biti snemani. Pomislim, da se kameram ne izogibajo zaradi strahu, ampak zato, ker vedo, da je eskalacija konflikta neizogibna.

Pomaknemo se proti stavbi Mestne občine Maribor (MOM). Pred njo je razporejen policijski kordon z ograjo in oklopnimi policisti. S približevanjem kordonu se večja ogorčenje ljudi. Na njihovo izjemno mobilizacijo je koruptni politični razred odgovoril s skrajno aroganco. Prejšnjo sredo je bil župan Kangler izvoljen za državnega svetnika. S tem je dobil imuniteto in bil za svoja dejanja celo nagrajen in promoviran. Svojo arogantno in samopašno držo je župan zdaj samo še potrdil z odpovedjo zasedanja mestnega sveta. Mariborčane in Mariborčanke je pričakala protiizgredniška policija, medtem ko se je Franca odpravljal na „zaslužen“ oddih. Napetost, ki je nastala zaradi ogorčenja nad aroganco oblastnikov in zaradi očitne policijske provokacije, je bila takšna, da bi jo lahko rezali. Med policijski kordon in zgradbo MOM poletijo pirotehnična sredstva. Bakle, petarde in doma narejene dimne bombe. Po policijskih ščitih se vsujejo jajca, platenke in pločevinke ter kakšen kamenček. Granitne kocke takrat še niso bile v razširjeni uporabi. Pri bližnji poslovalnici NKBM se razporedi nov kordon protiizgredniške policije. Morda varujejo še eno greznico korupcije, me prešine. Naenkrat pa se kordon odpravi proti zgradbi MOM in na svoji poti odrine skupino

protestnikov okrog manjšega ozvočenja. V vrzel, ki nastane med protestniki, zagalopira skupina policistov na konjih. To deluje izjemno zastrašujoče. Moja napetost za hip popusti, ko opazim policijskega psa, ki se kljub drugačnim ukazom zaganja v drugega policista. Okrepljeni policijski kordon začne uporabljati poprov solzivec. Zato se začne množica umikati na trg pred Prvo gimnazijo.

Odpravim se na južni rob trga in spregovorim nekaj besed z lokalnimi znanci. Pokažejo na skupinico zamaskiranih fantov in mi povedo, da so se za danes bali provokatorjev. Vprašam jih, ali so se pred demonstracijo različne struje in scene v gibanju Gotof je! pogovarjale. Potem se nad množico na nekdanjem Leninovem trgu ustavi helikopter s prižgano policijsko sireno in prižganim žarometom. Vrnem se proti središču trga in vmes razmišljam o temi pogovora z znanci iz Maribora. Ogorčenje med ljudmi se mi zdi takšno, da za preskok iskre provokatorji res niso potrebni. Hkrati je do takrat že postalo jasno, da je dobila policija navodila, da razbije mariborsko vstajo. In vprašanje sploh ni bilo, kako obraniti legitimnost protesta, ki bi jo lahko ogrozili provokatorji. Bolj je bilo vprašanje, ali lahko ljudje zdržijo prihajajoč policijski nalet in teror. Nocoj in v prihodnjih dneh ter mesecih. Vse bolj je bilo očitno, da smo v Mariboru vstopili v novo obdobje, ki zahteva drugačno perspektivo.

Iz grozeče hrumečega policijskega helikopterja ukazujejo, naj se razidemo. Izgredniki, ki so se jih nekateri bali, postanejo na lepem tisto, kar obvaruje množice, ki so nevarne uličnih spopadov, pred policijskim valjarjem nasilja in terorja. Policija dokončno potrdi hipotezo, da je njen namen brutalno zatrtje vstaje, ko poletijo salve solzivca čez park, na Trg svobode, med miroljubne protestnike, ki se niso odpravili k zgradbi MOM. Začne se stampedo, ljudje panično bežijo s trga. Hkrati se začne nalet policije in tisti, ki smo bili v parku pred MOM in Prvo gimnazijo, moramo zbežati skozi oblak solzivca. Množica se znova zbere na Grajskem trgu. Srečam objokanega aktivista iz Maribora, ki komentira, da se je revolucija začela. Malo naprej naletim na so-

šolca iz srednje šole. Imava podobne občutke bojevitosti in nepokornosti. Postane jasno, da je policija dosegla prav nasprotno od tega, kar je načrtovala. Ljudje se niso prestrašili. Postali so še odločnejši, celo razigrani.

Prvi policijski nalet je bil uvertura v novo epizodo bitke za Maribor. Naslednjih nekaj ur so se protestniki in policisti spopadali za mesto. Nekateri s pasivnim upiranjem, drugi s taktikami urbane gverile, ki so jih odkrivali spontano, zaradi odločenosti, da se ne bodo pustili pregnati, da si ne bodo pustili vzeti svobode izražanja in združevanja. »Maribor je zapor!«, »Mi smo Maribor!« je odmevalo v teh urah preklinjanja, smešenja in prepričevanja policistov ter gradnje improviziranih barikad in orožij za obrambo neodtujljivih pravic iz predmetov, ki sestavljajo urbano okolje. Policisti so postali okupacijska sila, ki skuša uveljaviti policijsko uro. Pri tem so se do vseh vedli kot do sovražne okupirane populacije. Na nekem fantu so klečali štirje oklopni policisti in mu sadistično zvijali roke. Fant je kričal, da je šel po mleko in da ni nič naredil. In res je ob njem ležala vrečka z mlekom. Po naključju mimoidoči meščan se je spustil v besedni dvoboj s kordonom policistov, ki mu je zaprl pot do doma. Policist zakriči: „Podri ga!“ in skupina oklopnih policistov se vrže na meščana. Takrat so me skoraj dobili. Na zaslonu mobilnega telefona, s katerim sem streamal, na lepem zagledam robocopove roke, ki se stegujejo po meni. Zadnji čas eksplozivno odskočim in pobegnem.

Bitka za Maribor je trajala nekje do devetih. Vsakič, ko se je protestnikom uspelo zbrati na enem od trgov, je posredovala policija. Nazadnje se nam uspe združiti pred rotovžem. Razpoloženje je odlično. Nekaj sto Mariborčanov in Mariborčank še naprej vzklika gesla proti županu Kanglerju in nazorno kaže policiji, ki je izvajala zastraševalne manevre v okoliških ulicah, da je v tej noči zmagal Maribor. Množica se je začela redčiti in izkušnje s številnih demonstracij po svetu so mi govorile, da je čas za odhod. Nima smisla polniti kvote aretiranih. Žal se je to zgodilo tovarišu snemalcu iz mreže 150, ki so ga prav na koncu in popolnoma brez razloga aretirali pripadniki okupacijskih sil.

Odmevi na drugo mariborsko vstajo so burni. Eni govorijo o nasilju protestnikov, drugi upravičeno obsojajo policijsko nasilje. Mislim, da je treba predvsem govoriti o odločenosti ljudi v Mariboru, da si ne bodo pustili vzeti pravice do svobode združevanja in izražanja in da si bodo znova prilastili svoje mesto, ki je postalo zapor. Stotine tistih, ki so se upirali aktivno ali pasivno, kažejo na nastajajoč subjekt radikalnih družbenih sprememb. Njihova uporna drža daje politični vstaji vsebino socialne revolucije. Zato ne smemo privoliti v poskuse oblastnikov, da iz mariborske in drugih prihajajočih vstaj izrežejo prakse pasivnega in aktivnega upiranja. Te prakse, ki so se razvile v času ponedeljkove bitke za Maribor, so dragocena sredstva osvobajanja prizadevanj generacije.

Andrej Kurnik